

Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
(Central University)

B-4 Qutub Institutional Area, New Delhi- 110016

संस्कृतमाध्यमेन पाठ्यक्रमाः

(Syllabi in Sanskrit Medium)

विद्यावारिधि (पीएच.डी.)

कार्यक्रम

(डॉक्टरेट स्तरीय)

Vidyavaridhi (Ph.D.)

Programme

(Doctorate Level)

सत्यापित
VERIFIED

Dee
सहायक कुलसचिव (शैक्षणिक)
Assistant Registrar (Academic)
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-४, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

Dee
कुलसचिव / Registrar
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-४, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

विद्यावारिधि: (Ph.D)

शैक्षणिकसत्रम् 2021 – 2023 तः आरम्भः

शिक्षापीठम्

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

कुतुब-सांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली - ११००१६

सत्यापित
VERIFIED

Rajendra

Head & Dean
School of Education
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
(Central University)
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

Rajendra

कुलसचिव / Registrar
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

विद्यावारिधे: (शिक्षायाम्) (Pre-Ph.D.) पूर्वपाठ्यक्रमः

विद्यावारिधे: - (शिक्षायाम्) (Pre-Ph.D.) षण्मासिकः प्राक्शोधपाठ्यक्रमः भाविषु शोधार्थिषु अपेक्षितशोधकौशलानां विकासाय, शोधस्य व्यावहारिकज्ञानप्रदानाय, विहितस्य कार्यस्य निर्धारणाय च कृतोऽस्ति। येन विद्यार्थिनः प्रस्तावितक्षेत्रे गुणवत्तया शोधस्य नियोजनं, सम्पादनम् आकलनं च सम्यक् रूपेण कर्तुं शक्नुयुः।

अयं पाठ्यक्रमः यू.जी.सी.-मानकान्तर्गतत्वेन १६ क्रेडिट् इत्यनुसारेण निर्मितः

पाठ्यक्रमस्य उद्देश्यानि- अस्य पाठ्यक्रमस्य निम्नलिखितोद्देश्यानि सन्ति-

- शोधक्षमतानां दक्षतानां च विकसनम्।
- शोधकार्याय अपेक्षिततत्परतायाः विकसनम्।
- शोधकार्ये संगणकानुप्रयोगसम्बद्धक्षमतानां विकसनम्।
- शोधसमस्यायाः उपयुक्तनिरूपणं, उपकरणचयनं, उपकरणनिर्माणं प्रदत्तसंकलनं विश्लेषणं चेत्यादीनां सम्बद्धक्षमतानां विकसनम्।
- शोधसंक्षिप्तिकानिर्माणस्य प्रस्तुतीकरणस्य च सम्बद्धक्षमतानां विकसनम्।
- शोधपत्र-शोधप्रबन्धलेखनप्रक्रियायाः सैद्धान्तिक-व्यावहारिकपक्षयोः च परिचयप्रदानम्।
- प्राचीन-साम्प्रतिकशैक्षिकविचाराणां परिचयप्रदानम्।
- अन्तर्विषयकाध्ययनसम्बद्धदक्षतानां विकसनम्।
- शोध-प्रकाशनाचारसंहितायाः परिचयप्रदानम्।

विद्यावारिधे: (शिक्षायाः) पाठ्यक्रमस्वरूपम्

पूर्णाङ्काः =400

पूर्ण-क्रेडिटस् =16

क्रमाङ्काः	पत्राणि	अङ्काः	क्रेडिट
1	शैक्षिक-अनुसंधानम् (सैद्धान्तिकम्)	100	04
2	शोधोपकरणनिर्माणम् प्रदत्तविश्लेषणं च। (क) सैद्धान्तिकम् (ख) प्रायोगिकम्	100	04
3	शोध-प्रकाशनम् आचासंहिता च (क) सैद्धान्तिकम् (ख) प्रायोगिकम् (ग) पत्रप्रस्तुतिः	50 50	04
4	संगणकप्रयोगः अनुप्रयोगश्च	100	04

सत्यापित
VERIFIED

कुलसचिव / Registrar
Page 2 of 12
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

प्रथमपत्रम् - शैक्षिकानुसन्धानम्

पूर्णाङ्काः-१००

उद्देश्यानि

- शैक्षिकानुसन्धानस्य अवधारणा-प्रक्रिययोः परिचयप्रदानम्।
- शैक्षिकानुसन्धानस्य विविधोपागमानां तत्प्रक्रियाणां च परिचयप्रदानम्।
- शोधसमस्यानिर्धारणप्रक्रियायाः सम्बद्धकुशलतानां विकसनम्।
- शोधस्य परिमाणात्मक-गुणात्मकविधीनाम् अभिकल्पानां च सन्दर्भे प्रवीणताविकसनम्।
- शोधदृष्ट्या भारतीय-शोधसंस्थानां योगदानस्य परिचयप्रदानम्।

पाठ्यवस्तु

अन्वितिः -१ : शैक्षिकानुसन्धानम् उपागमश्च

- अनुसन्धानस्य अवधारणा, प्रकार्य, प्रकाराः -विभिन्नवर्गीकरणानाम् आधारेण च।
- शैक्षिकानुसन्धानस्य अवधारणा, विशेषताः, उद्देश्यानि, आवश्यकता अनुक्षेत्राणि च (विशेषरूपेण संस्कृतशिक्षायाः सन्दर्भे)।
- शोधोपागमौ - परिमाणात्मकः गुणात्मकः च। उपागमयोः शोधप्रक्रियायाः प्रणालीगतविशिष्टतानां च आधारेण विभेदकरणम्।
- अन्तर्विषयकाध्ययनस्य, संस्कृतशिक्षायाः च क्षेत्रे शोधसम्भावनाः।
- शोधस्य सामान्यविषयाः - शोधस्य आन्तरिक-बाह्यवैधता, शोधे सम्भावितत्रुटयः, तन्निरसनं, शोधप्रदत्तेभ्यः प्राथमिक-गौणस्रोतांसि, नैतिकविषयाः आचारसंहिता च।

अन्वितिः -२: शोधसमस्या निरूपणप्रक्रिया च।

- समस्याक्षेत्रस्य अभिज्ञानं, समस्यायाः स्रोतांसि, समस्याचयनं, परिभाषीकरणं, सीमाङ्कनं मूल्याङ्कनं च।
- परिमाणात्मक-गुणात्मकोपागमयोः शोधसमस्यायां भेदः।
- शोधस्य चराभिप्रायः, प्रकारः महत्त्वं च।
- शोधप्रश्नाः परिकल्पनाभिप्रायं, लेखनं महत्त्वं च।
- सम्बद्धशोधसाहित्यस्य सर्वेक्षणाभिप्रायः, महत्त्वं, अपेक्षितकौशलानि, प्राथमिक-द्वितीयक-(गौण) साहित्यस्य स्रोतांसि, सम्बद्धाध्ययनानां व्यवस्थीकरणं, संक्षेपीकरणं, समीक्षा, सन्दर्भग्रन्थसूची, ग्रन्थसूचीलेखनञ्च।

सत्यापित
VERIFIED

अन्वितिः -३: शोधविधिः अभिकल्पनञ्च

कुलसचिव / Registrar
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
वी-४, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-११००१६
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

- समग्र-अवधारणा परिभाषीकरणं च।
- प्रतिदर्श-अवधारणा, प्रतिचयनं प्रविधीनां प्रतिदर्शाय अपेक्षिताः आकाराः त्रुटयश्च।
- परिमाणात्मक-विधीनां - प्रयोगात्मकं, कार्योत्तरं, सर्वेक्षणं (वर्णनात्मकं सहसम्बन्धात्मकं च) तदभिकल्पनं च।
- गुणात्मकविधयः - ऐतिहासिकम्, दार्शनिकम्, प्रजातिकम्, व्यष्ट्यध्ययनम्, अभिलेखविश्लेषणम्, विकासात्मकम् अध्ययनं च।
- क्रियात्मकानुसन्धानस्य अभिप्रायः, सोपानानि उपयोगः च।
- संयुक्तविधिः/मिश्रितविधिः अवधारणा, आवश्यकता, अभिकल्पप्रकाराः (अभिसृत-समानान्तर-व्याख्यात्मक-अनुक्रमिक-समन्वेशी-अनुक्रम-सन्निहिताभिकल्प-बह्ववस्थाभिकल्पनानि)

अन्वितिः - ४:- भारतीयप्राच्यविद्याशोधकेन्द्रम् एकं परिचयम् (विश्वविद्यालयान्तर्गतः स्वतन्त्रश्च)

- प्राच्यविद्याशोधकेन्द्रम् (Oriental research institutes) |
 1. विश्वेश्वरानन्दवैदिकशोधसंस्थानम्, होशियापुरम्, पंजाबप्रदेशः।
 2. प्राच्यविद्याशोधकेन्द्रम्, बडौदाविश्वविद्यालयः गुजरातम्।
 3. अडयार-शोधकेन्द्रम् चेन्नई।
 4. काशिराजन्यासपौराणिकशोधकेन्द्रं वाराणसी।
 5. इन्दिरागन्धिराष्ट्रीयकलाकेन्द्रम् (IGNCA दिल्ली।

अध्येयग्रन्थाः

1. पाण्डेय, के.पी., (1998) शैक्षिक अनुसन्धान, विश्वविद्यालय प्रकाशन, वाराणसी, उ.प्र.।
2. त्रिपाठी, एल.डी. एवं भार्गव, हरप्रसाद, (1990) मनोवैज्ञानिक अनुसंधान पद्धति, विनोद पुस्तक मन्दिर आगरा, उ.प्र.।
3. गुप्ता, एस.पी., (1998) शिक्षा में सांख्यिकी, शारदा पुस्तक भवन, इलाहाबाद, उ.प्र.।
4. पाण्डेय, के.पी. (2005) शिक्षा तथा मनोविज्ञान में सांख्यिकी, विश्वविद्यालय प्रकाशन, वाराणसी, उ.प्र.।
5. गुप्ता एस.पी., (2000) अनुसंधान संदर्शिका, शारदा पुस्तक भवन, इलाहाबाद, उ.प्र.।
6. पाठक, आर.पी. एवं भारद्वाज, अमिता पाण्डेय, (2012) शिक्षा में अनुसंधान एवं सांख्यिकी, कनिष्का प्रकाशन, नई दिल्ली।
7. शर्मा, आर. ए., (2005) शिक्षा अनुसंधान के मूल तत्व एवं शोध प्रक्रिया, आर.लाल बुक डिपो, मेरठ, उ.प्र.।
8. भटनागर, ए.बी. (2002) शिक्षा अनुसंधान की कार्यप्रणाली, आर.लाल बुक डिपो, मेरठ, उ.प्र.।
9. Pandey, K.P., (2005) Fundamentals of Educational Research: Vishwavidyalaya Prakashan Chowk. Varanasi.

सत्यापित
VERIFIED

Smiley

10. Best, John W., (2000) Research in Education. Prentice Hall Inc, New Delhi.
11. Kerlinger, F.N., (2000) Foundations of Behavioral Research, Surjeet Publications, Kamla Nagar, New Delhi
12. Keeves, J.P., (1997) Educational Research Methodology and Measurement. International Handbook, Pergamon Press.
13. Pathak, R.P., Research in Psychology and Education. Pearson Education. New Delhi.
14. Pathak R.P. (2008) Methodology of Educational Research, Atlantic Publishers New Delhi.
15. Sansanwal, D.N. (2020) Research Methodology and Applied Statistics, New Delhi, (Shipra) Publication New Delhi.

सत्यापित
VERIFIED

कुलसचिव / Registrar
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

द्वितीयपत्रम् - शोधोपकरणनिर्माणं प्रदत्तविश्लेषणं च

(क) सैद्धान्तिका: -50 अङ्काः

(ख) प्रायोगिका: -50 अङ्काः

उद्देश्यानि

- शोधोपकरणस्य सम्प्रत्ययावश्यकतयोः परिचयप्रदानम्।
- शोधोपकरणस्य विविधप्रकाराणां परिचयप्रदानम्।
- शोधोपकरणस्य विशेषतानां परिचयप्रदानम्।
- शोधोपकरणनिर्माणप्रक्रियायाः परिचयप्रदानम्।
- शोधोपकरणनिर्माणाय दक्षतायाः विकसनम्।
- प्रदत्तसंकलन-विश्लेषणप्रक्रिययोः सम्बद्धक्षमतयोः विकसनम्।
- शोधसंक्षिप्तिकायाः प्रतिवेदनस्य च लेखनस्वरूपाणां, तत्प्रचलितौपचारिकतानां च परिचयप्रदानम्।

(क) सैद्धान्तिकम्

पाठ्य-वस्तु

अन्विति: - १: शैक्षिकशोधे प्रयुक्तोपकरणानि प्रविधयश्च

- सम्प्रत्ययः, आवश्यकता:
- शोधोपकरणम्, प्रश्नावली, अनुसूची, मापनी, मनोवैज्ञानिकपरीक्षणं च (बुद्धिः, रुचिः, अभिवृत्तिः, अभिक्षमता, व्यक्तित्वं च)
- विशेषता: (व्यवहारिक्यः प्रौद्योगिक्यश्च)
- प्रदत्तसंकलनप्रविधयः- साक्षात्कारः, प्रेक्षणं, विषयवस्तुविश्लेषणं, समाजमितिश्च।

अन्विति: -२: शोधोपकरणनिर्माणविधयः- (प्रश्नावली, मापनी परीक्षणनिर्माणं च)

- योजनानिर्माणम् - प्रारम्भिकयोजनायाः, उद्देश्यानां च व्यवहारपरकलेखनप्रारूपसज्जीकरणम्।
- उपकरणनिर्माणम् - पदलेखनम्, प्रथमप्रारूपस्य प्रारम्भिकपरीक्षणम्, उपकरणस्य द्वितीयप्रारूपनिर्माणम्, उपकरणस्य वास्तविकपरीक्षणम्, पदविश्लेषणं, पदचयनं, उपकरणस्य अन्तिमप्रारूपस्य सज्जीकरणं च।
- उपकरणमूल्याङ्कनम् - अभिप्रायः, आवश्यकता, विश्वसनीयता, वैधता मानकं च।

अन्विति: -३: प्रदत्तसङ्कलनम्, विश्लेषणं प्रतिवेदलेखनं च

- प्रदत्तसंकलनप्रक्रिया - परिमाणात्मक-गुणात्मकविधीनां सन्दर्भे।
- त्रिभुजीकरणम् (Triangulation)

सत्यापित
VERIFIED

Swing

कुलसचिव / Registrar
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बो-4, कुतुब संस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

- प्रदत्तविश्लेषणम् - अभिप्रायः, प्रदत्तव्यवस्थापनं वर्गीकरणं, वर्णात्मकम् अनुमानपरकविश्लेषणम्, प्राचलिक-अप्राचलिकविश्लेषणाधारितसांख्यिकीय-विधयः च।
- परिमाणात्मक-गुणात्मकविश्लेषणप्रक्रिया।
- परिकल्पनापरीक्षणं त्रुटयः (टाइप 1 एवं टाइप 2)
- शोधप्रतिवेदनम्- शोधसंक्षिप्तिका, शोधपत्रम्, शोधप्रबन्धः, शोधप्रस्तावः (प्रारूपं लेखनञ्च)
- शोधकार्यस्य मूल्यांकनम्।

(ख) प्रायोगिकम्

- कस्यचित् एकस्य शोधोपकरणस्य निर्माणम् - 20 अङ्काः
 - शोधसंक्षिप्तिकानिर्माणम् - 20 अङ्काः
 - प्रदत्त/ आधार-सामग्री-विश्लेषणम् - 10 अङ्काः

अध्येयग्रन्थाः-

1. गुप्ता एस.पी., (2000) अनुसंधान संदर्शिका, शारदा पुस्तक भवन, इलाहाबाद, उ.प्र.।
2. शर्मा आर. ए. (2005) शिक्षा अनुसंधान के मूल तत्त्व एवं शोध प्रक्रिया, आर.लाल बुक डिपो, मेरठ, उत्तरप्रदेश।
3. पैम डेनिकोलो, सिंडा वेकर (2020) शोध प्रस्ताव कैसे करें तैयार, सेज प्रकाशन, नई दिल्ली।
4. मूर्ति वासुदेव (2020) प्रभावी प्रस्ताव लेखन, सेज प्रकाशन नई दिल्ली।
5. फ्रेडरिक एवं कूलिज (2020) सांख्यिकी, सेज प्रकाशन नई दिल्ली।
6. जिवा आलियरी (2020) रिसर्च प्रोजेक्ट करने के लिए आवश्यक मार्गदर्शन सेज प्रकाशन नई दिल्ली।
7. Best, John W., (2000) Research in Education, Prentice Hall Inc, New Delhi.
8. Keeves, J.P., Educational Research Methodology And Measurement, International Handbook, Pergamon Press..
9. Guilford & Fruchter, (1987) Fundamental Statistics in Psychology & Education, McGraw Hill.
10. Garrett, H.E (1982) Statistics in Psychology and Education Vakils, Fafer & Simons Pvt. Bombay.
11. Sidney Seigal (1969) Non- Parametric Statistics. Mc Graw Hill Book Co. New Delhi.
12. Pathak R.P (2015) Statistics in Education and Psychology Pearson Education New Delhi.

सत्यापित
VERIFIED

Sanjay

तृतीयपत्रम्- शोधः प्रकाशनम् आचारसंहिता च

(क) सैद्धान्तिका: -50 अङ्काः

(ख) प्रायोगिका: -30 अङ्काः

(ग) पत्रप्रस्तुति: -20 अङ्काः

उद्देश्यानि-

- शोध-प्रकाशनाचारसंहितानां परिचयप्रदानम्।
- प्रकाशनसत्त्वाधिकारस्य सद्व्यवहारीयानां च परीक्षणाय संसाधनानां परिचयप्रदानम्।
- शोधसाहित्यस्य अनाधिकृतप्रयोगस्य च परीक्षणाय कोमलतन्त्रस्य परिचयप्रदानम्।
- डाटाबेस-अनुसंधानमिति इत्यनयोः विभिन्नसम्प्रत्ययानां परिचयप्रदानम्।
- साम्प्रतिकशैक्षिकविचाराणां परिचयप्रदानम्।
- पत्रलेखनं प्रस्तुतीकरणे च प्रवीणतायाः विकसनम्।

(क) सैद्धान्तिका: (50 अङ्काः)

अन्विति: -१. दर्शनम् आचारसंहिता च

- दर्शनस्य परिचयः, परिभाषा, प्रकृतिः, क्षेत्रम्, सम्प्रत्ययः, शाखा च।
- आचारमीमांसायाः परिभाषा, नैतिकदर्शनस्य, नैतिकनिर्णयानां प्रतिक्रियाणां च प्रकृतिः।

अन्विति: -२. अनुसंधानम् आचारसंहिता च

- विज्ञानस्य अनुसंधानस्य च सम्बन्धे आचारसंहिता।
- बौद्धिकसत्यनिष्ठा अनुसंधानप्रामाणिकता च
- वैज्ञानिकापचारः - मिथ्याकरणम्, छलः, शोधसाहित्यस्य अनधिकृतप्रयोगः। (PLAGIARISM)
- निरर्थकप्रकाशनम्- प्रतिरूपस्य परस्परव्याप्तेः च प्रकाशनम्, SALAMI SLICING
- चयनात्मकप्रतिवेदनप्रस्तुतिः प्रदत्तानाम् अप्रतिनिधिकप्रतिपादनं च

अन्विति: -३. प्रकाशनं नैतिकाचारसंहिता

- परिभाषा, परिचयः महत्त्वं च।
- उत्कृष्टप्रथाः/ मानकस्थापना, उपक्रमः दिशा-निर्देशः च COPE, WAME
- स्वहितसाधकता
- प्रकाशनापचारस्य सम्प्रत्ययः, परिभाषा, अनैतिकव्यवहारजन्यसमस्याः तत्प्रकराश्च ग्रन्थकारितायाः, योगदानकर्तुः प्रकाशनाचारस्य च उल्लङ्घनम्।

सत्यापित
VERIFIED

कुलसचिव / Registrar

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-४, कुतुब संस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

- प्रकाशनापचारस्य तत्सम्बद्ध-आक्षेपानां परामर्शानां च अभिज्ञानम्।
- अपहरकः प्रकाशकः, पत्रिकाः च।

(ख) प्रायोगिकाः (३० अङ्काः)

1. मुक्ताभिगमप्रकाशनम् (१० अंक)

- मुक्ताभिगमप्रकाशनं, समारम्भः च
- प्रकाशकसात्त्वाधिकारस्य स्वसंग्रहनीतीनां परीक्षणाय सद्व्यस्कसंसाधनानि (SHERPA/ ROMEO)
- अपहरक-प्रकाशनानाम् अवगमनाय SPPU इत्यनेन विकसितकोमलतन्त्रोपकरणम्
- पत्रिका JOURNAL, अन्वेषकः SUGGESTER, पत्रिकापरामर्शाः, उपकरणम् etc. यथा - IANE, ELSEVIER JOURNAL FINDER, SPRINGER etc.

2. प्रकाशनापचारः १० अङ्काः

(अ) समूह परिचर्चा - विषयविशिष्टाचारस्य प्रकरणानि, FFP. ग्रन्थकारिता, शोधसाहित्यविषयस्य अनाधिकृतप्रयोगः।

- स्वहितसाधकता
- भारते विदेशेषु च घटितापचारितायाः उदाहरणानि, आक्षेपाः, परामर्शाश्च।

(ब) कोमलतन्त्रोपकरणस्य उपयोगः- Turnitiny, Urkund, अन्यच्च Software

3. डाटाबेस-अनुसन्धानमितिः च १० अङ्काः

- डाटाबेस इत्यस्य सूचीकरणम्-
- डाटाबेस इत्यस्य उद्धरणम् (Web of Science, Scopus etc.)
- अनुसन्धानमितिः (h-index, g index, I 10 index, 91+ Altimetric)
- प्रभावकारिताकारकम् (Journal citation Report, SNIP, SJR. IPP, Cite Score)

(ग) पत्रप्रस्तुतिः (२० अङ्काः)

पत्रलेखनं प्रस्तुतीकरणं च -20 अङ्काः

- साम्प्रतिकशैक्षिकविचाराः शान्तिशिक्षा, मूल्यशिक्षा, मानवाधिकारशिक्षा, जेण्डर-शिक्षा, समावेशितशिक्षा, पर्यावरणशिक्षा, भारतीयवैश्विकसन्दर्भे च शिक्षा।

Ranje

कुलसचिव / Registrar

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

अध्येयग्रन्थाः

1. Yadav, Santosh Kumar. (2020) Research and Publication Ethics Ane book Pvt.Ltd.
New Delhi,
2. UGC (2020) Good Academic Research Practices.

Amij

कुलसचिव / Registrar
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

चतुर्थपत्रम् - संगणकप्रयोगः अनुप्रयोगश्च

पूर्णाङ्कः-१००

उद्देश्यानि-

- संगणकाधारभूततत्त्वानां परिचयप्रदानम्।
- शिक्षायां शोधे च संगणकप्रयोगक्षेत्रस्य परिचयप्रदानम्।
- एम.एस.ऑफिस, इन्टरनेट इत्यनयोः शोधकार्येषु प्रयोगसम्बद्धक्षमतानां विकसनम्।
- संगणकानुप्रयोगे दक्षतायाः विकसनम्।

पाठ्य-वस्तु

Unit: 1 Introduction to Windows Operating Systems

MS Word: Word processing concepts saving and closing, opening existing documents, selecting, editing, finding, replacing, formatting, design and layout, tables and charts.

MS Excel: Spreadsheet creation and management, mathematical formulas, borders and colors, charts and graphs.

MS Power Point: Creating, opening and saving presentations, creation and management of slides, adding objects, shapes, images, clip art animation slideshow.

Unit: 2 Networks. Uses of Networks, LAN, MAN, WAN, Topologies: Bus, Ring, Star etc.

Wireless Networks

Networking Devices: Router, Switch, Hub, NIC etc. Internet, Uses of Internet, Basic Internet Terminology: browser, www.malware, antivirus, firewall, client server etc.

Unit: 3 Introduction to Problem Solving and techniques

Nation of algorithms, stepwise methodology of developing an algorithm, Flowcharts

Unit: 4 Introduction to DBMS, importance, purpose, data models, Introduction to DBMS software.

Introduction to SQL

सत्यापित
VERIFIED

कुलसचिव / Registrar

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-४, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-११००१६
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

लिखितपरीक्षायै प्रश्नपत्रस्वरूपम्

१०० अङ्काः

खण्डः	प्रश्नप्रकारः	प्रश्नसंख्या	अङ्काः/प्रश्नाः	आहत्याङ्काः
क	वस्तुनिष्ठाः/ अतिलघुत्तरीयाः (अनिवार्याः)	10 (प्रत्येकम् अन्वितितः न्यूनतमौ द्वौ)	2 X 10	20
ख	लघुत्तरीयाः (वैकल्पिकाः)	6 प्रश्नाः (प्रत्येकम् अन्वितितः न्यूनतमः एकः) षट्षु केचन चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः।	5 X 4	20
ग	दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः (आन्तरिकाः विकल्पाः)	8 प्रश्नाः (चतसृभ्यः अन्वितिभ्यः)	15 X 4	60

50 अङ्काः

खण्डः	प्रश्नप्रकारः	प्रश्नसंख्या	अङ्काः/प्रश्नाः	आहत्याङ्काः
क	वस्तुनिष्ठाः/ अतिलघुत्तरीयाः (अनिवार्याः)	5 (प्रत्येकम् अन्वितितः न्यूनतमौ द्वौ)	2 X 5	10
ख	लघुत्तरीयाः (वैकल्पिकाः)	3 प्रश्नाः (त्रिषु प्रश्नेषु कौचित् द्वौ प्रश्नौ समाधेयौ)	5 X 2	10
ग	दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः (आन्तरिकाः विकल्पाः)	6 प्रश्नाः (तिसृभ्यः अन्वितिभ्यः)	10 X 3	30

सत्यापित
VERIFIED

[Signature]

कुलसचिव / Registrar
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-4, कुतुब संस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016